HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אילימא חרש חרש בר איתויי גיטא הוא והתנן [א]הכל כשרים להביא את הגט חוץ מחרש שוטה וקטן [ב]ואמר רב יוסף הכא במאי עסקינן כגון שנתנו לה כשהוא פקח ולא הספיק לומר בפני נכתב ובפני נחתם עד שנתחרש לרבא ניחא לרבה קשיא הכא במאי עסקינן [ג]לאחר שלמדו אי הכי יכול נמי ° גזירה שמא יחזור דבר לקלקולו אי הכי אינו יכול נמי[ד] פקח ונתחרש מילתא דלא שכיחא [ה]ומילתא דלא שכיחא לא גזור בה רבנן והא אשה דלא שכיחא [ו]ותנן האשה עצמה מביאה גיטה ובלבד שצריכה לומר בפ"נ ובפ"נ שלא תחלוק בשליחות אי הכי בעל נמי אלמה תניא [א]הוא עצמו שהביא גיטו אין צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם טעמא מאי אמור רבנן צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם דילמא אתי בעל מערער ופסיל ליה השתא מינקט נקיט ליה בידיה וערעורי קא מערער עליה [ז]תא שמע דבעא מיניה שמואל מרב הונא שנים שהביאו גט ממדינת הים צריכין שיאמרו בפנינו נכתב ובפנינו נחתם או אין צריכין אמר ליה [ב]אין צריכין ומה אילו יאמרו בפנינו גרשה מי לא מהימני לרבא ניחא לרבה קשיא הכא במאי עסקינן לאחר שלמדו אי הכי חד נמי גזרה שמא יחזור דבר לקלקולו אי הכי בי תרי נמי בי תרי דמייתו גיטא מילתא דלא שכיחא ומילתא דלא שכיחא לא גזור בה רבנן והא אשה דלא שכיחא ותנן האשה עצמה מביאה גיטה ובלבד שהיא עצמה [ח]צריכה לומר בפני נכתב ובפני נחתם שלא תחלוק בשליחות אי הכי בעל נמי אלמה תניא הוא עצמו שהביא גיטו אינו צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם טעמא מאי אמור רבנן צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם דילמא אתי בעל מערער ופסיל ליה השתא מינקט נקיט ליה בידיה וערעורי קא מערער עליה ת"ש [ג]המביא גט ממדינת הים ונתנו לה ולא אמר [ט]לה בפ"נ ובפ"נ אם נתקיים בחותמיו כשר ואם לאו פסול הוי לא הוצרכו לומר בפ"נ ובפ"נ להחמיר עליה אלא להקל עליה לרבא ניחא לרבה קשיא הכא במאי עסקינן לאחר שלמדו והאמרת גזירה שמא יחזור הדבר לקלקולו כשניסת אי הכי הוי לא הוצרכו לומר בפ"נ ובפני נחתם להחמיר עליה אלא להקל עליה משום דניסת הוא הכי קאמר וכי תימא להחמיר עלה ולפקה הוי לא הוצרכו לומר בפני נכתב ובפני נחתם להחמיר עליה אלא להקל עליה

טעמא

חוץ מחרש שוטה וקטן. דלאו בני דעה[י] נינהו ואין יכולין ליעשות שליח לגרשה כדאמרינן בקידושין (דף מג.) דאין קטן נעשה שליח והוא הדין להנך: **לרבא ניחא לרבה קשיא.** דקתני יתקיים בחותמיו והלא אין בקיאין לשמה: **לאחר שלמדו.** דבעי לשמה: **אי הכי.** דלמדו: **יכול נמי.** לא ליצרכוה. אם אפשר לקיימו בעדים לא יצטרך לומר בפני נכתב ובפני נחתם. ומשני אע"ג דלמדו לא עקרו רבנן תקנתייהו גזירה שמא יחזור דבר לקלקולו וישכחו הלכך השתא נמי צריך השליח לבדוק שהוא לשמה: **והא אשה דלא שכיחא.** שתהא היא עצמה מביאה את גיטה בתורת שליחות שלא תתגרש בו עד שתגיע לבית דין פלוני: **ובלבד שתהא צריכה כו'.** בפ"ב (לקמן דף כד.) מותבינן מכי מטא גיטא לידה איגרשה ומשנינן דאייתיתיה עד ב"ד פלוני בתורת שליחות: **שלא תחלוק בשליחות.** שינויא הוא לא חלקו חכמים בין שליח לשליח אבל הא דאינו יכול לאו חילוק הוא שהרי הוצרך לומר אלא שאי אפשר: **שהביא את גיטו.** שכתבו במדינת הים ובא כאן לגרשה: **טעמא מאי כו'.** שינויא הוא כלומר טעמא מאי אצרכוה רבנן לכל שליח לומר כך משום חששא דילמא אתי בעל וכו': **שנים שהביאו גט.** שניהם נעשו שלוחים: **ומה אילו יאמרו כו'.** כלומר אם רצו הן אומרים אנו מעידים שגרשה ונתן לה גט או לשלוחה גט: **לרבה קשיא.** דאמר כי מייתי בי תרי צריכין לומר: **אי הכי.** דלמדו: **חד נמי.** כי מייתי ליה חד נמי לא ליצרכוה: **הוי לא הוצרכו כו'.** כלומר אמור מעתה לא אצריכו לומר בפני נכתב להחמיר דכי מקויים ניצרכיה: **אלא להקל.** דלא מצרכינן ליה לתרי סהדי אחריני: **כשניסת.** כבר ומשום הא גזירה לא מפקינן מיניה: **משום דניסת הוא.** ואם לא ניסת לא שבקינן לה לאינסובי ואע"ג דאיקיים היינו חומרא: **הכי קאמר.** לעולם בניסת קאמר דלא מפקינן לה וה"ק הוי לא הוצרכו לומר בפני נכתב להחמיר עליה ולהוציאה אחר שניסת דלא תימא להחמיר עליה ולהוציאה: **אלא להקל עליה.** מתחילה שלא תיזקק לעדים:

טעמא

אילימא חרש. ולא בעי למימר כגון אלם או שלא ראה כתיבת הגט דא"כ הוה ליה למימר ולא אמר[א]: **אי הכי יכול נמי.** פי' יכול נמי סגי בקיום חותמיו וא"ת מאי קשיא ליה לרבה כי היכי דלרבא ניחא ליה דמפרש אינו יכול צריך קיום חותמיו אבל יכול סגי באומר בפני נכתב ונחתם ואין צריך שניהם הכי נמי יפרש לרבה דלאחר שלמדו רבה ורבא שוים[ב] ואומר ר"ת דלרבא ניחא דתנא אינו יכול לאשמועי' דבעי קיום חותמיו[ג] אבל ביכול[ד] סגי באומר בפני נכתב אע"ג דלא חשיב לרבא כמו קיום חותמיו אבל לרבה בפני נכתב עדיף מקיום חותמיו שמעיד שנעשה לשמה[ה] ע"כ תנא אתא לאשמועינן דאינו יכול סגי בקיום חותמיו[ו] כיון דאוקמינן לאחר שלמדו יכול נמי תיסגי ליה בקיום חותמיו ולקמן מפרש אי הכי חד נמי ליבעי שמואל מרב הונא אי סגי בקיום חותמיו כיון דליכא למיחש למידי או דילמא[ז] לא פלוג בין למדו ללא למדו ומשני בחד פשיטא ליה דצריך גזירה משום שמא יחזור הדבר לקלקולו ור"י מפרש דהכי פריך אי הכי יכול נמי היכא דאין צריך קיום לא יצטרך לומר לרבה בפני נכתב ונחתם כיון דלמדו ולעיל אמרינן באתיוה בי תרי[ח] ובאותה מדינה במדינת הים דלרבה בהני נמי קתני מתניתין דצריך דכולה מתני' אית לן לאוקמא בלמדו מדפריך ממתני' דהאשה עצמה מביאה גיטה וא"כ רישא נמי איירי בלמדו ובענין זה יש לפרש אי הכי חד נמי[ט] ומתחילה כתב רש"י בפירוש כתב ידו להך קושיא דאי הכי יכול נמי[י] ואי הכי חד נמי איירי למאי דסלקא דעתא מעיקרא דרבה לית ליה דרבא דכן דרך הש"ס דבתר דאיתותב מחדא הדר מותיב ליה מאידך ושוב מחקו רש"י[יא] ואין לפרש יכול נמי לא יצטרך לרבה בפני נכתב[יב] כיון דלמדו בשלמא לרבא דחייש לאיחלופי ניחא אבל לרבה דידענו לא מהני א"כ לא אתי לאיחלופי מה צריך בפני נכתב דהא לקמן בריש פרק שני (דף טו:) משמע דכיון דאיתקן בפני נכתב לרבה משום לשמה מודה רבה דצריך לאומרו אפילו אחר שלמדו משום איחלופי: **שלא תחלוק בשליחות.** פירוש בשליחות דיכול: **אי הכי בעל נמי.** לרבא ניחא דכי מייתי ליה בעל ליכא למיחש לזיוף דאינו חשוד להכשילה במתכוין אלא לרבה בבעל נמי ליחוש שלא יערער דמתחילה לא היה יודע שצריך לשמה ומשני מינקט נקיט בידיה כיון דערעור זה אינו אלא לעז[יג] ליכא למיחש שיערער כיון דנקיט ליה[יד]: **בי תרי דמייתו גיטא כו'.** לפי זה ליכא בינייהו לאחר שלמדו דאתיוה בי תרי אבל איכא בינייהו מקויים ולקמן בר"פ שני (דף טו:) איכא למ"ד דשנים צריכין לומר אפילו אחר שלמדו דלא חשיב ליה מילתא דלא שכיחא ולמאי דחשיב ליה מילתא דלא שכיחא הא דקתני בפ"ב (לקמן דף טו.) וב' אומרים בפנינו (א) דדייק מינה רבה דידענו לא מהני אע"ג דמסתמא איירי אחר שלמדו ° מ"מ נקט בפנינו משום דקודם שלמדו הוה בפנינו דוקא: **שלא תחלוק בשליחות.** פי' בשליחות דחד דגזרינן חד דלא שכיח אטו חד דשכיח אבל בי תרי אטו חד לא גזרינן:

כשניסת. והא דתניא לקמן[טו] לא אמר בפני נכתב ובפני נחתם[טז] הולד ממזר היינו כשלא נתקיים בחותמיו[יז] וא"ת וליחשביה (לקמן דף פו.) בהדי ג' גיטין פסולין ואם ניסת הולד כשר ויש לומר דקסבר רבה דבג' גיטין תנא והכא לא תנא ואם תאמר להאי לישנא דבפ"ב (לקמן דף יז.) דאית ליה לר' יוחנן שנים שהביאו גט ממדינת הים צריכין לומר בפנינו נכתב כו' משמע דקסבר לפי שאין בקיאין לשמה היכי משני הך ברייתא דהכא דאי משני לה כשניסת א"כ ליחשביה (לקמן דף פו.) בהדי ג' גיטין פסולין דהא ר' יוחנן אית ליה בפ"ט (שם) דג' גיטין נמי לא תנא ° ואין לומר דלא חשיב אלא פסול התלוי בגט עצמו דהא אמרינן בפ"ט מניינא דסיפא למעוטי נתנו לה ולא אמר בפני נכתב יוציא והולד ממזר ואומר ר"י דההוא מילתא דר' יוחנן דסבר לא תנא קאי כלישנא קמא דבפ"ב (לקמן דף טו:) דלית ליה לר' יוחנן לפי שאין עדים מצויין לקיימו וכמסקנא דשמעתין ° אי נמי יאמר דהך דרבה ורבא תנאי היא כדבעינן נמי למימר בפרק שני (ג"ז שם) לרבי יוחנן:

אי

מסורת הש"ס

א) לקמן כג., ב) לקמן ט., ג) לקמן טז:, ד) בכת"י נוסף: נגזור שמא יחזור הדבר לקלקול., ה) [עירובין סג: וש"נ], ו) לקמן כג: סב:, ז) לקמן טז: ע"ש, ח) בכת"י ובלבד שתהא צריכה. (וכן לעיל), ט) בכת"י ליתא תיבת לה, י) בס"א: שליחות,

◆

גליון הש"ס

גמ' גזירה שמא. עירובין ד' פא ע"א: תום' ד"ה בי תרי וכו' מ"מ נקט בפנינו משום דקודם שלמדו. לא זכיתי להבין דהא ל"צ לומר כלל ואיך שייך וב' אומרים ובאמת הא מבואר בסוגיא דשם דל"ק סבר דמתני' מיירי דוקא בלא אתיוה בי תרי דבאתיוה בי תרי ל"צ לאמירה כלל דאי כרבא אי כרבה דבי תרי ל"ש ואידך לישנא מוקי ביוצא מבי תרי דס"ל דלרבה גם בכה"ג ל"צ בפ"נ וא"כ למ"ד בשמעתין דאתיוה בי תרי ל"צ לומר ע"כ דמתני' דהתם מיירי בלא אתיוה בי תרי וכל"ק דשם וממילא בפנינו דוקא ולנע"ג: תום' ד"ה כשניסת וכו' ואין לומר דלא חשיב וכו' דהא אמרינן בפ"ט. יסוד זה דמה דאינו ראוי לחשבו לא שייך לומר דממעט אותו כתבו ג"כ בתוס' נדה דף יח ע"ב ד"ה הא אר"י. ועי' יבמות דף ג ע"ב ול"ע: **בא"ד** אי נמי יאמר דהך דרבה ורבא תנאי היא. תמוה לי הא גם למסקנא דשם דפליגי ביחזור הדבר לקלקולו ניחא די"ל דר"י לא ס"ל לאוקימתא דכשניסת ומוקי לברייתא דהכא כר"י דלא חייש ליחזור לקלקולו ולע"ג:

◆

מוסף רש"י

חוץ מחרש שוטה וקטן. שאין בהם דעת ואין שליחותן שליחות לגרש (לקמן ט.).

◆

מוסף תוספות

א. בתוס' הרא"ש נקט הטעם שלא אמר על "לא ראה" אבל על אלם הוא אומר: לא בעי נמי לאוקומי באלם דמשמע לי' לרב יוסף דליכא שום חידוש באלם, אבל בחרש קמ"ל דלא גזרינן פקח ונתחרש אטו חרש מעיקרו. ב. דהא אסיקנא דרבה אית לי' דרבא. תוס' הרא"ש. ג. ואע"ג ד[קיום] חמיר טפי. רשב"א. ד. הקלו חכמים. רשב"א. ה. משא"כ בקיום. רשב"א. ו. הא יכול לא סגי דלא אמר בפ"נ ובפ"נ. רשב"א. ז. כיון דתקנת חכמים היא דבחד צריך היכא דלא למדו. תוס' הרא"ש. ח. א"נ חד. תוס' הרא"ש. ט. [ד]ה"ק, כיון דלמדו בימי רב ושמואל כ"ש בימי רבה שהיו דורות אחרונים ובקיאי טפי כדאמרי' בשמעתין, ורבה דאמר לפי שאין בקיאין לשמה מסתמא אף לבני דורו קאמר, ובהא קאמר איכא בינייהו באותה מדינה במדינת הים דלרבה צריך, ואמאי, והלא למדו. תוס' הרא"ש. י. ואידך דבסמוך. תוס' הרא"ש. יא. והדין עמו דא"כ קיום חותמין נמי לא ליבעי כיון דלית ליה דרבא, דהא בלא עדי ערעור מיירי מדקתני רישא 'אם יש עליו עוררים יתקיים בחותמיו', מכלל דסיפא דאם יש עליו עדים בלא עוררין מיירי. תוס' הרא"ש. יב. [ו]לא נימא אלא בפני נחתם לחודיה שלא תזקק לעדים. רמב"ן. יג. בעלמא, כדפרישית לעיל (ב: ד"ה לפי - השני), אבל מן הדין אין בערעורו כלום. תוס' הרא"ש. יד. [ובתוס' הרא"ש פליג אהא]. טו. [בע"ב]. טז. יוצא. תוס' הרא"ש. יז. אבל אם נתקיים בחותמיו לא תצא. תוס' הרא"ש.

עין משפט נר מצוה

י א ש"ע אה"ע סי' קמב סעיף יד בהג"ה:

יא ב מיי' פ"ז מהל' גירושין הל' י"ד סמג עשין נ טוש"ע שם סעיף יח:

יב ג מיי' שם הלכה ז ין טוש"ע שם סעיף ח:

◆

הגהות הב"ח

(א) תום' ד"ה בי תרי וכו' **בפנינו נחתם** דדייק מינה רבה וכו' **בפנינו נחתם** מש' דקודם:

◆

פסקי רי"ד

בעא מיניה שמואל מרב הונא שנים שהביאו גט ממדינת הים צריכין שיאמרו בפנינו נכתב ובפנינו נחתם או אין צריכים אמר ליה אין צריכים ומה אילו יאמרו בפנינו גירשה מי לא מהימני. פי' אע"פ שהביאו ואינן מכירין החתימה נותנין אותו לאשה ונשאת בו ואין הבעל יכול לערער היום ומחר שאם יבא ויאמר לאשה את זייפת הגט תאמר לו הרי עדים שאתה מסרתו בידם כתוב וחתום פיך כק' עדים שהוא מקויים והילכך אע"פ שאין השלוחין מכירים החתימות כיון שמעידים כי הבעל נתנו להן אינו צריך שום קיום בעולם. ודכוותה נמי גבי שטרות הלוה יכול לומר למלוה אתה זייפת זה השטר וצריך המלוה לקיימו ואילו מביא המלוה עדים כי הלוה מסרו בידו כתוב וחתום כי ההיא דתנן (ב"ב קסז:) כותבים שטר ללוה אע"פ שאין מלוה עמו שוב אינו צריך לקיימו שהרי לוה הודה בפיו כי היה מקויים כשמסרו לו אבל אם היה השליח אחד אע"פ שאומר כי הבעל מסרו לו אינו נאמן להכחיש הבעל היום ומחר אם לא יאמר בפני נכתב ובפני נחתם דהימנוהו רבנן כבי תרי וזה סובר כרבא ולא חיישינן לאין בקיאין לשמה דאילו חיישינן מה לי הביאו חד מה לי הביאו תרי ומכאן מוכיח שהלכה כרבא. תניא המביא גט ממדינת הים ונתנו לה ולא אמר בפני נכתב ובפני נחתם אם נתקיים בחותמיו כשר ואם לאו פסול הוי אומר לא הוצרכו לומר בפני נכתב ובפני נחתם להחמיר עליה אלא להקל עליה. פי' אע"פ שאין עליו עוררים צריך שיתקיים בחותמיו ולא יהבינן לה לאשה להנשא בו בלא עדים דדוקא בא"י דשכיחי שיירתא שאם יבא הבעל לערער יהיו עדים מצויים לקיימו אז יהבינן לה בלא קיום ונשאת בו אבל ממדינת הים דלא שכיחי שיירתא לא יהבינן ליה לאשה עד שיתקיים שאם תנשא בלא קיום ויבא הבעל ויערער ולא נמצא עדים לקיימו יהיה הגט בטל ובניה ממזרים: הוי אומר מה שהצריכו חכמים לומר לשליח בפני נכתב ובפני נחתם לא להחמיר על האשה ולומר אע"פ שהוא מקויים יהא צ"ל שמא לא נכתב לשמה אלא להקל עליה שאע"פ שאין עדים מצויין לקיימו הוא נאמן בשנים לקיימו כשנים באומרו בפני נכתב ובפני נחתם והיום ומחר אם יבא הבעל ומערער לא משגחינן ביה